

Hvad skal vi med de utilpassede?

Rydningen af Ungdomshuset på Nørrebro har gjort spørgsmålet om, hvad vi skal med de utilpassede i det moderne samfund, meget aktuelt.

Baggrunden for de krigs lignende tilstande er mangfoldige. Det mest iøjnefaldende er unge, som udøver hærværk og afbrænder affaldscontainere. Det er indlysende, at politiet må og skal gribe ind, og det er vel også dybest set det, de unge provokerer for at opnå? Men der ligger jo meget mere bagved. De unge havde en brugsret til Ungdomshuset, som de mistede gennem for mig uigennemskuelige, juridiske og økonomiske forvandlinger. Men kommunen opnåede det, som den tilsyneladende ønskede, at slippe af med et problem. Hvad var problemet? Jeg har aldrig været i Ungdomshuset på Nørrebro, men har besøgt Christiania flere gange. Jeg formoder, der er fælles træk. Et nærliggende fællestræk er for mig at se, at både Ungdomshuset og Christiania har været fristeder for utilpassede unge.

Hvad er utilpassede unge? Har de nogen ret til at modsætte sig tilpasning til samfundet? Har de noget at give det samfund, som de nægter at indordne sig i?

Jeg har hverken uddannelse som psykolog eller socialrådgiver, ej heller antropolog. Men jeg mener at kunne konstatere, at alle samfund har et større eller mindre problem med et mindretal af børn, unge, voksne og ældre, som vælger at leve uden at tilpasse sig det samfund, som de mere eller mindre er en del af. Det var også tilfældet i Tyskland i 1920'erne og 30'erne. En af disse utilpassede hed Hermann Hesse. Han skrev i 1927 bogen "Steppenulven", som omhandler et menneske, som repræsenterer nogle af de utilpassede. Han gjorde 6 år før Hitler kom til magten op med de tendenser, som førte til en af verdenshistoriens største katastrofer. Han skrev om sig selv, tror jeg man må konstatere. Ikke sådan, at det er selvbiografisk, men temaer og problemstillinger belyses ud fra personlige erfaringer.

Bogen var populær i 1970'erne blandt unge, også i Danmark, men de problemstillinger, som først bliver aktuelle midt i livet i 45-55 års alderen, har de unge næppe haft stor glæde af at læse om. Når jeg nævner dette er det fordi jeg mener, at Hermann Hesse i bogen personligt har bidraget til forståelsen for de skæve eksistensens uvurderlige betydning for et velfungerende samfund. Jeg må blot beklage, at det virker som om den viden er forbeholdt ret få blandt de ansvarlige politikere. Men det er jo ikke den lettest læste bog i verden!

Budskabet er ellers krystalklart: Det demokratiske, borgerlige samfund er dømt til at ødelægge sig selv, men reddes af de utilpassede, som "har en dimension for meget". Forklaringen er logisk: De veltilpassede borgere ser ingen behov for udvikling, så udviklingen må komme fra utilpassede, som kæmper for de forandringer, som er nødvendige i samfundet. Jeg tillader mig at forenkke kraftigt af pladshensyn, men opfordrer alle interesserede til at selv at læse bogen for at få både dybde og bredde i forståelsen.

Disse postulater rejser en masse spørgsmål. Det første synes at være: "Hvad vil det sige at have en dimension for meget?" Det giver forfatteren ikke entydig forklaring på, men antyder, at der er tale om ansvarlighed på et højere plan, bevidsthed om livets evige værdier, som gør penge og magt mindre betydningsfulde.

Er det da sådan, at mennesker har forskellige egenskaber og bevidsthedshorisonter? Jeg er ikke i tvivl! Er det så også sådan, at flertallet drives af egocentriske behov, og nogle få har almenvællet og andres behov tættere inde i deres bevidsthed, og derfor kan de agere uselvisk i kritiske situationer? Atter må jeg ud fra mine erfaringer mene, at der er sådan.

Hvis et sådan barn eller en ung med "naturlig, uselviske tilbøjeligheder" tvinges til at tilpasse sig de normer, som gælder i vores egocentrerede samfund, er det så ikke forståeligt, hvis det menneske naturligt forsøger at undgå tilpasning på "det lavere niveau"?

Jeg mener også at kunne konstatere, at der er flere klare eksempler på modne mennesker i vores samfund, som midtvejs i livet har besluttet sig til at ophøre med at indordne sig under de normer, som et ego ...

Hvis et sådan barn eller en ung med "naturlig, uselviske tilbøjeligheder" tvinges til at tilpasse sig de normer, som gælder i vores egocentrerede samfund, er det så ikke forståeligt, hvis det menneske naturligt forsøger at undgå tilpasning på "det lavere niveau"?

Jeg mener også at kunne konstatere, at der er flere klare eksempler på modne mennesker i vores samfund, som midtvejs i livet har besluttet sig til at ophøre med at indordne sig under de normer, som et egocentreret samfund sætter, og arbejder på et bevidst højere plan. Jeg mener også at kunne se, at ikke så få af disse mennesker har "overlevet" på et fristed som Christiania eller Ungdomshuset. Når jeg bruger udtrykket "overlevet" så mener jeg dermed, at fristedet har givet personen et åndehul og en omgangskreds, som har gjort det muligt at undgå at knække sammen under det pres, som de egoistiske samfundsnormer og medmennesker til stadighed lægger på enhver "afviger".

Vi kan vel også konstatere, at de utilpassede i NaziTyskland ikke have held til at forbedre deres samfund, og det ikke gik meget bedre for de utilpassede i Sovjet Unionen, mens de danske utilpassede (frihedskæmperne) lykkedes med at redde Danmarks renommé, men formentlig kun fordi vi fik massiv støtte fra England.

Hvad kan vi lære af det?

.....

.....

.....

Hvad vi skal med de utilpassede?

- 1) Vi skal forstå, at de har kvaliteter, som vi har brug for i samfundet, og som vi ikke kan undvære.
 - 2) Vi skal give dem "lebensraum" med helt andre kvaliteter, end dem, Nazisterne eller Sovjet-Russerne gav deres afvigere.
 - 3) Vi skal respektere forskellighed og dyrke den konstruktive uenighed, som er udviklingens forudsætning og begyndelse.
 - 4) Vi skal vælge militante konfliktløsningsmetoder fra. Det er alt for dyrt, både på kort sigt, men især på langt sigt. Vi kan ikke knække alle, som ser anderledes på et eller andet.
 - 5) Vi skal forstå den fundamentale forskel på et samfund, som bygger på frygt og deraf følgende behov for at dominere, og et samfund som vores, som tidligere har bygget på tillid og deraffølgende omsorg, og genfinde vores egne rødder inden det er for sent.
- Alle disse fem kan de utilpassede hjælpe vores samfund til at virkeliggøre, hvis vi vil forstå at bruge vores parlamentariske demokratiet lidt bedre.

11. april 2007

Erik